

Prémie Otto Wichterleho 2016

Letošní Prémii Otto Wichterleho převzalo 30. května 2016 z rukou předsedy AV ČR prof. Jiřího Drahoše v pražské Lannově vile 21 mladých badatelů ze specializovaných pracovišť Akademie věd ČR. Ocenění je určeno perspektivním vědcům, kteří dosahují špičkových výsledků, jsou nositeli vědeckých hodností Ph.D., CSc., Dr. nebo DrSc. a v kalendářním roce podání návrhu nepřekročili věk 35 let.

● Oblast věd o neživé přírodě

Tuto oblast zastupovali Ing. Michal Cifra, Ph.D. (Ústav fotoniky a elektroniky), Ing. Prokop Hapala (Fyzikální ústav), Mgr. Jan Hladký, Ph.D. (Matematický ústav), Mgr. Michael Komm, Ph.D. (Ústav fyziky plazmatu), Mgr. Kamil Olejník, Ph.D. (Fyzikální ústav), RNDr. Tomáš Příkryl, Ph.D. (Geologický ústav), Ing. Hanuš Seiner, Ph.D. (Ústav termomechaniky), a Ing. Štěpán Stehlík, Ph.D. (Fyzikální ústav).

Tomáš Příkryl studuje anatomii a vývoj rybí fauny kenozoika (nejmladší geologické éry) a její vztah k moderním faunám. Těžištem jeho práce je mořská rybí fauna v lokalitách ve východní části ČR, Polska, Německa či Rumunska, pochopení vzniku vybraných adaptací a skupin, a jejich vztahu k dnešním ekvivalentům. Pokračuje i ve studiu nálezů ryb ze sladkovodních usazenin (hlavně severočeské oblasti), často vázaných na uhelná ložiska.

● Oblast věd o živé přírodě

Prémii převzali Mgr. Michal Behuliak, Ph.D. (Fyziologický ústav), Ing. Petra Cuřínová, Ph.D. (Ústav chemických procesů), RNDr. Martin Ferus, Ph.D. (Ústav fyzikální chemie Jaroslava Heyrovského), RNDr. Pavel Hrouzek, Ph.D. (Mikrobiologický ústav), Mgr. To-

máš Jůza, Ph.D. (Biologické centrum), RNDr. Katarína Smolková, Ph.D. (Fyziologický ústav), RNDr. Pavla Sojková, Ph.D. (Biologické centrum), a Ing. Martin Šálek, Ph.D. (Ústav biologie obratlovců).

Michal Behuliak se při postgraduálním studiu zabýval oxidačním stresem a genovou terapií. Poté svůj zájem rozšířil na mechanismy zajišťující vzestup a udržování krevního tlaku u experimentální hypertenze potkana. Publikoval významné práce o poruchách antihypertenzních mechanismů u solné hypertenze. Nyní zkoumá vliv stresu na citlivost autonomních nervových mechanismů, které regulují výši krevního tlaku u genetické hypertenze.

Pavel Hrouzek se v Laboratoři řasových biotechnologií Mikrobiologického ústavu specializoval na vyhledávání biologicky aktivních sekundárních metabolitů syntetizovaných sinicemi, hlavně na studium jejich cytotoxicity a pro-apoptické aktivity v lidských rakovinných buňkách. Bylo nalezeno několik unikátních látek a výsledky podstatně obohatily znalosti o výskytu a účincích sekundárních metabolitů sinic.

Tomáš Jůza studuje plůdková společenstva ryb ve stojatých vodách. Soustředí se na pelagická společenstva (žijící v oblasti volné vody). Jeho práce přinesly řadu obecných principů s širokou platností v ekologii. Zapojoval se i do výzkumu pelagických společenstev dospělých ryb, zásadně se podílel na vývoji metodologie odlovu vlečnými sítěmi ve vnitrozemí. Zúčastnil se mezinárodních expedic, při nichž byly aplikovány jím vyvinuté metody.

Katarína Smolková se specializuje na mitochondriální metabolismus rakovin-

ných buněk. U těchto buněčných linií studuje enzym reduktivní karboxylace, isocitrát dehydrogenázu 2, a dopad aktivace této dráhy na buněčnou energetiku. Aktivováním reduktivní karboxylace rakovinné buňky získávají výhodu oproti ostatním buňkám. Mimo jiné spolupracuje s klinikou onkologickou praxí na projektu, v němž zkoumá 2-hydroxyglutarát jako potenciální marker u pacientek s karcinomem prsu.

Pavla Sojková navázala na dlouholetý výzkum rybamobek (Myxozoa) zavedený v Laboratoři rybí protistologie Parazitologického ústavu. Morfologický přístup ale doplnila o využití molekulárních metod především pro zkoumání jejich evoluce a příbuzenských vztahů. V doktorské práci se zabývala fylogenezí myxosporeí a na stáži v Berkeley (USA) studovala evoluci havajských mušek z čeledi Dolichopodidae.

Martin Šálek se zaměřuje na široké spektrum disciplín, spojených zejména s ochrannou biologii a aplikovanou ochranou biodiverzity. Jeho hlavní směr výzkumu zahrnuje analýzu faktorů ovlivňujících výskyt a druhovou diverzitu živočichů v různých typech prostředí, které vedou k vývoji ochranných opatření a k aplikované ochraně cílových druhů a biotopů. Účastní se celostátních i mezinárodních projektů. Je aktivní i na poli pedagogickém a popularizačním.

● **Oblast humanitních a společenských věd**
Prémii obdrželi PhDr. Martina Mysíková, Ph.D. (Sociologický ústav), Mgr. Ota Pavlíček, Ph.D., Th.D. (Filosofický ústav), Mgr. Petr Plecháč, Ph.D. (Ústav pro českou literaturu), Mgr. Vítězslav Sommer, Ph.D. (Ústav pro soudobé dějiny), a MSc. Filip Vostal, Ph.D. (Filosofický ústav).

1 Držitel Prémie Otto Wichterleho 2016 se zástupci Akademie věd ČR – předsedou Jiřím Drahošem (uprostřed), místopředsedy Akademické rady Janem Šafandou (vpravo) a Pavlem Baranem (druhý zleva), a členem Akademické rady Janem Zimou (vlevo). Foto V. Černocho, Kancelář AV ČR

